

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפך (קידושין 5).

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ד ניסן תשע"ז

גליון
237

חדש!
התחזקת
מוכרת לצורכי
מס לפי סעיף
46

אתכם חטיבה אחת בעולם, שנאמר 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

דף ג' - ע"ב
עוד פתח ראב"ע ודרש: 'דברי חכמים כדברונות וכמסמרות נטועים בעלי אסופות נתנו מרועה אחד' - נמשלו דברי תורה לדרבן שמכווין את הפרה לתלמיה להוציא חיים לעולם, אף דברי תורה מכוונים את לומדיהם מדרכי מיתה לדרכי חיים, 'כמסמות' הקבועים (ולא כדברונ שמשלט), 'נטועין' - שפרה ורבה (ולא כמסמרות שמתסרים בכותל), 'בעלי אסופות' - אלו תלמידי חכמים שיושבים אסופות ועוסקים בתורה, חלק מטמאים וחלק מטהרים וחלק אוסרים וחלק מתירים חלק פוסלים וחלק מקבילים, שמא תאמר האיך אני לומד תורה מעתה - תלמוד דעתו אמר: יהי רצון שיחזור עיני יוסי למקומם וחזור. שנאמר 'ידבר אלוקים את כל הדברים האלה', ומאחר שכולם לבם לשמים אף אתה עשה אזניך כאפרכסת למוד ודע דברי כולם וקנה לך לב מבין לשמוע, וכשתדע להבחין אי זה יכשר קבע הלכה כמותו.

אמר להם רבי יהושע - אין דור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו. לא רצו להגיד לרבי יהושע מיד מה שדרש ראב"ע משום מעשה דר' יוסי בן דורמסקית, שהלך להקביל פני רבי אליעזר בלוד, ושאלו מה חידוש היה בבית המדרש, וענה לו מיד, והקפיד עליו במה שנתן עטרה לאותו דורש בזמן שהיא תקנה מאנשי כנסת הגדולה, ואמר לו: יוסי פשוט ידיך וקבל עיניך, וכך היה, ולאחר שנתיישב דעתו אמר: יהי רצון שיחזור עיני יוסי למקומם וחזור. עמוז ומואב מעשרים מעשר עני בשביעית, שהרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא, והניחו מלקדש כדי שייסמו עליהם עניים בשביעית בלקט שכחה ופאה ומעשר עני.

איהו שוטה שפטור מן המצות - היוצא יחידי בלילה, והלך בבית הקברות, והמקדע את כסותו, לרב הונא אפילו עושה דרך שטות צריך שיעשה כולם אבל באחד לא מחזיקים אותו בשוטה (שהלך בבה"ק - אולי כדי שתשרה עליו רוח טומאה, יוצא יחידי בלילה - אולי אחוז גנדיפים, מקדע כסותו - אולי בעל מחשבות הוא), ורק בג' דברים מחזיקים אותו כשוטה כמו שור שנגח שור חמור וגמל שנעשה מועד לכל דבר. לרבי יוחנן - אפילו באחת מהם נעשה שוטה. לרב פפא - תניא איהו שוטה המאבד מה שנתנים לו, ואילו שעב רב הונא הברייתא היה חוזר ממה שאמר, ומסתפקת הגמרא אם כוונתו שהיה חוזר ממה שאמר שהקדע כסותו צריך עוד ב' סימני שוטה, או היה חוזר מהחל והיה סובר כרבי יוחנן.

חגיגה דף ד' י"א פרשת כי תשא י"ג אדר א' תשפ"ב

דף ד' - ע"א
'ראה כל זכורך' - זכור - להוציא הנשים, הגם שזה מצות עשה שהזמן גרמא היה סלקא דעתך לחייב מגזירה שוה למצות הקהל. 'זכורך' - להוציא טומטום, אף שביצוי מבחוח ובוודאי זכר הוא, ולהוציא אנדרוגינוס שהיה צד לחייב משום צד הזכרות שבו. 'כל זכורך' - להוציא המקמץ בעצמך נחושות והבורסי מראיה - שלומדים לה לל מאשה שכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה. חציו עבד וחציו בן חורין - למשנה ראשונה פטור, שכתוב 'אל פני האדון ה' מי שאין לו אל אדון אחד, למשנה אחרונה חייב (כמבואר לעיל דף ב').

'שלש פטורים מראיה' - שלומדים לה לל מאשה שכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה. חציו עבד וחציו בן חורין - למשנה ראשונה פטור, שכתוב 'אל פני האדון ה' מי שאין לו אל אדון אחד, למשנה אחרונה חייב (כמבואר לעיל דף ב').

'שלש פטורים מראיה' - שלומדים לה לל מאשה שכל מצוה שאין האשה חייבת בה אין העבד חייב בה. חציו עבד וחציו בן חורין - למשנה ראשונה פטור, שכתוב 'אל פני האדון ה' מי שאין לו אל אדון אחד, למשנה אחרונה חייב (כמבואר לעיל דף ב').

דף ד' - ע"ב
הטמא כיון שאסור לבא אל המקדש אינו חייב לשלוח עולת ראה, שכתוב 'ובאת שמה... והבאתם שמה' - כל שישנו בביתא ישינו בהבאה.

ערל שמתו אחיו מחמת מילה - לרבי עקיבא דינו כטמא ואסור להיכנס למקדש, שכתוב 'איש אשר לרבות הערל, וממילא פטור מלשלוח עולת ראה.

סומא באחת מעיניו - לרבי יהודה פטור מן הראייה, שנאמר 'קרא' שחדר שבא לראות בשתי עיניו כך ליראות (ועי לעיל דף ב').

רב הונא ככה כשהגיע לפסוק 'ראה יראה' - עבד שרבו מצפה לראותו יתרחק ממנו, שכתוב 'כי תבוא לראות פני מי ביקש זאת מידכם ברוס חצירי', וכן ככה כשהגיע לפסוק 'ובאת שלמים ואכלת שם' - עבד שרבו מצפה לאכול על שולחנו יתרחק ממנו, שכתוב 'למה לי רוב זבחיכם יאמר ה'.

רבי אלעזר ככה כשהגיע לפסוק 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו' - מה תוכחה של בשר דם כך, תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה, וכן ככה כשהגיע לפסוק 'ויאמר שמואל אל שאול למה הרגתני להעלות אותי' - מה שמואל הצדיק היה מתיירא מן הדין אתו על אהת כמה וכמה.

'ותאמר האשה אל שאול אלוקים ראיתי עולים' - משמע שנים, שהביא עמו שמואל את משה, באומרו שמה חס ושולם תובעים אותי לדין קום עמי להעיד עלי שאין דבר שכתוב בתורה שלא קיימת.

רבי אמי ככה כשהגיע לפסוק 'יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה' ולפסוק 'בקשו צדק בקשו עגוה אולי תסתרנו בוים אף ה' - שכל היסורים הללו יקבל ועודנו בספק, ומטעם זה בכה רבי אסי כשהגיע לפסוק 'שנאו רע ואהבו טוב והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלוקי צבאות'.

חגיגה דף ד' י"א פרשת כי תשא י"ג אדר א' תשפ"ב

דף ה' - ע"א
רבי ביבי רב אביי היה שכיח אצלו מלאך המוות, שמע ששולח להרוג מרים המקלעת שיער הנשים / הרג השליח את מרים המגדלת התינוקות / אמר כיון שהביאה לא יחזירה וימלא על ידה המנין שצריך להביא / וסיפר שהצליח להורגה קודם זמנה מפני שהיתה מכבדת התנור באוד והושיכתו על רגלה ונכווית והורע מזלה / ואמר מלאך המוות לרב ביבי בר אביי שיש להם רשות

מסכת חגיגה

חגיגה דף ב' י"א פרשת תצוה י"א אדר א' תשפ"ב

לזכות אמי מורתי אשת חיל עטרת בעלה

מרים לאה בת מלכה תליט"א

לברכה והצלחה וסיעתא דשמיא בכל הענינים

דף ב' - ע"א

משנה . כל הזכרים חייבים במצות ראה - להראות עצמם בעזרה ברגל (ובקרבן), חוץ מטומטום ואנדרוגינוס ונשים ועבדים שאינם משוחררים, שנתמעטו מ'כל זכורך'.

חציו עבד וחציו בני חורין - למשנה ראשונה סברו בית הלל שעובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, ואמרו להם בית שמאי תקנתם את רבו אבל את העבד לא תקנתם שאינו יכול לקיים פריה ורביה, לישא שפחה אינו יכול מצד חירות שבו, ולישא בת חורין אינו יכול מצד עבדות שבו, ולא נברא העולם אלא לפריה ורביה (שנאמר 'לא תהו בראה לשבת יצרה'), אלא כופים את רבו לשהר וכותב לו שטר על חצי דמיו, וחזור בית הלל והודו לבית שמאי.

חציו עבד וחציו בני חורין לענין מצות ראה - למשנה ראשונה לבית הלל פטור (כדילפינן מקרא לקמן דף ד'), למשנה אחרונה חייב שהיה הוא כאילו משוחרר, ולרבות נקט התנא במתני' 'הכל חייבין בראה'.

חגור חולה וזקן ומי שאינו יכול לעלות ברגלו - פטור מן הראיה, שכתוב 'שלש רגלים'.

חזק ביום ראשון ונתפשט ביום שני - למאן דאמר שכל ימי החג תשלומים לראשון, כיון שאינו מחויב בראשון פטור גם בשאר הימים, ולמאן דאמר תשלומים זה לזה חייב, שהחובה מוטלת על כל יום שאם לא הביא בימים שלפניו יביא בו (ולשיטתו לרבות נקט התנא במתני' 'הכל חייבין בראה').

סומא פטור מן הראיה - שנתמעט מהפסוק 'רגלים' (מפני שאינו יכול ללכת), סומא באחת מעיניו - ליוחנן בן דהבאי בשם רבי יהודה פטור, שנאמר 'קרא' וקרנין 'קרא' הקיש הכתוב ראייתך לראיית ה', מה ה' רואך בשתי עיניו אף אתה תיראה בשתי עיניך. ולתירוץ אחד בגמרא התנא במתני' נקט 'הכל חייבין בראה' כדי לרבות לחיוב.

דף ב' - ע"ב

שוטה וקטן פטורים מן הראיה, כשם שפטורים מכל המצוות, משום שאינם בני דעה. חרש ודוברו חכמים בכל מקום - שאינו שומע ואינו מדבר, אבל המדבר ואינו שומע הגם שנקרא חרש, והשומע ואינו מדבר הנקרא אלם, הרי הם כפקחים לכל דבריהם.

חרש המדבר ואינו שומע והשומע ואינו מדבר - פטור מן הראיה, אבל חייבים בשמחת החג, אבל אינו שומע ואינו מדבר פטור אף מן השמחה.

קטן פטור מן הראיה שאינו בן דעה הוא ופטור מן המצוה, וכשהגיע לחינוך הטילו חכמים על אביו ועל אמו לחנכו במצוות.

קטן שלא הגיע לחינוך למצות ראה - לבית שמאי כל שאינו יכול ללכת על כתפי אביו ולעלות מירושלים להר הבית, ולבית הלל כל שאינו יכול לאחוז ביד אביו ולעלות מירושלים להר הבית, שנאמר שלש רגלים וכיון שגדול שאינו יכול ללכת ברגליו פטור כך הקטן פטור שאינו בן חינוך. עולת ראה - לבית שמאי אינה פחותה משתי מעות כסף, ולבית הלל מעה כסף. חגיגה - לבית שמאי מעה כסף, ולבית הלל שתי כסף.

חגיגה דף ג' י"א פרשת תצוה י"א אדר א' תשפ"ב

דף ג' - ע"א

הכל חייבים בראייה ובשמחה, חוץ מחרש שאינו שומע ואינו מדבר מכל המצוות, שומע ואינו מדבר או מדבר ואינו שומע - חייב בשמחה, ופטור מן הראייה שלומדים 'ראה' 'ראיה' מהקהל, ובמצות הקהל כתיב 'למען ישמעו' פרט למדבר ואינו שומע, 'למען ילמדו' פרט לשומע ואינו מדבר ו'למען ילמדו', ואין זה ראוי ללמד אחרים.

שני אילמים בני בתו של רבי יוחנן בן גודגדא יש אומרים שהיו בני אחות רבי יוחנן, היו יושבים תמיד לפני רבי בבית המדרש, ונענעו בראשם ושפתותיהם היו נעות, וביקש רבי רחמים עליהם, ונתפראו ומצאו שידעו משינות ספרא וספרי וכל הש"ס.

חרש באוזן אחת פטור מן הראייה - שנאמר 'באזניהם'. בעלי קנים פטורים מן הראייה - שנאמר 'שלש פעמים', ופעמים היינו רגלים.

'מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב' - כמה נאים רגליהם של ישראל בשעה שעולים לרגל, בתו של אברהם איבנו שנקרא נדיב - שנדבו לבו להכירי בוראו.

'נדיבי עמים נאספו עם אלוקי אברהם' - אלו גרים המתנדבים מבין העמים לקבל עליהם עול המצוות שהם עם אלוקי אברהם שהיה תחילה לגרם.

'זהבזר ריק אין בו מים' - לא היה ריק אלא ממים אבל נחשים ועקרבים היו בו.

רבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן סמא הלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין, אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש, אמרו לו תלמידיך אנו ומימך אנו שותים, אמר להם אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלי חידוש, שבת של מי הייתה, אמרו לו שבת של רבי אלעזר בן עזריה, ודרש הפסוק 'הקהל את העם האנשים והטף' - אנשים באים ללמוד, נשים לשמוע, טף באים ליתן שכר למביאייהם. אמר להם מרגלית טובה הייתה בידיכם ובקשתם לאבדה ממני.

עוד אמרו בשם ראב"ע: 'את ה' האמרת היום וה' האמירך היום' - אמר להם הקדוש ברוך הוא לישאר, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם, שנאמר 'שמע ישראל ה' א' אחד', ואני אעשה

לכך, כמו שכתוב **ויש נספה בלא משפט'**, אמנם כתיב 'דור הולך ודור בא' וצריכים למלאות דורם ולכן מתגלגלים עמו עד שימלאו שנותיהם / ושנותיהם מוסיף לצורבא מרבנן המעביר על מדותיו.

'ותיטיני בו לבלעני חנינ' - בכה רבי יוחנן, עבד שרבו מוסיתין לו וניסת תקנה יש לו?

'הן בקדושי לא יאמינו' - בכה רבי יוחנן, אם בקדושי לא יאמינו למי יאמינו? עד שראה מי שהיו לו אתנים וברר אלו שאינם מבושלות מפני שצריך להם לדרך ואלו אינם ממהרות להירקב, ואמר שזהו כונת הכתוב - שממית הבחורים הצדיקים פן חטאו.

תלמיד אחד מת בצעירותו, ואמר רבי אלכסנדר רבי היה רוצה לילך בדרך טובים היה מאריך ימים, שהכיר בו שהיה מבעט ברבותיו ולא היה מן הקדושים הנפטרים בצעירותם.

'אקרבתי אליכם למשפט והייתי עדי ממהר במכשפים ובמנאפים ובשבעים לשקר ובעושקי שכר הכתוב' - בכה רבי יוחנן, עבד שרבו מקרבו לדונו וממהר להעידו תקנה יש לו? ואוי לנו ששקל עלינו שחטו קלות חמורות (עניין שכר שכיר מבנאפים ומכשפים).

כל המטה דינו של גר - כאילו מטה דינו של מעלה.

כל העושה דבר ומתארט בו - מוזהלים לו מיד.

כי את כל מעשה האלוקים יביא במשפט על כל הנעלם אם טוב ואם רע' - בכה רבי יוחנן, עבד שרבו ושקל לו שגגות כדוגנות תקנה יש לו ? / **'על כל הנעלם'** - לרב זה ההורג כינה בפני חבריו ונמואס, לשמואל זה הרק בפני חבריו ונמואס /

'אם טוב ואם רע' -

לדבי ר' ינאי זה הנותן צדקה לעני בפהרסא ומביישו,

לדבי ר' שילא זה הנותן צדקה לאשה בסתר ומביאה לידי חשד ,

לרבא זה המשגר לאשתו בערב שבת בשר שאינו מנוקד מן החלב ומן הגידים האסורים, ומתוך שממהרים אינם נותנים לב אם מנוקד וכשלים באכילתם,

לשמואל זה הממציא מעות לעני בשעת דחקו, ולא קודם לכן כשיכול לקנות מזונות בשעת הזול.

רבי ינאי ראה אחד נותן זוז לעני בפהרסאי, דמו לו: מוטב אם לא היית נותן ממה שנתת ומביישו.

רבא שלח לביתו בשר שאינו מנוקד בערב שבת - שאשתו הייתה בת רב חסדא וידע שהיא

בקיאה.

'היה כי תמצאן אותו רעות אותו וצרות' - רעות שנעשות צרות זו לזו, כגון שעקצוהו צרעה ועקרב, שרמאה של כל אחד מהם קשה לשני. בכה רבי יוחנן, עבד שרבו ממציא לו רעות וצרות תקנה יש לו?

'אחרה אפי בו כיום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם' - כל שאינו בהסתר פנים, שצועק מצרות הבאות עליו ואינו נענה, אינו מודיע ישראל, וכן כל מי שאינו בכלל 'הסתרתני פני מהם והיה לאכול'. **דף ה' - ע"ב**

אמרו חכמים לרבא שאינו בהסתר פנים ולא ב'זיהה לאכול', שאין עובדי כוכבים שוללים ממונו, השיבם, וכי אתם יודעים כמה נותן אני בצנעא למלכות, וכיון שנתנו בו חכמים עניינם שללוהו שולחי המלך שבור, שכל מקום שנתנו חכמים ענייניהם או מיתה או עוני.

'אונכי היתר אסתיני פני ביום ההוא' - אמר הקדוש ברוך הוא: אף על פי שהסתרתני פני מהם היינו רק ביום, אבל מראים לו חלום בלילה כדי שיתפלל, וידו נטויה להגן עלינו שנאמר 'ובצל ידי כסיתך'.

רבי יהושע בן חנניה היה בבית המלך, ורמז לו אפיקורס שהקדוש ברוך הוא הסתיר פניו מישראל, ורמז לו רבי יהושע שידו נטויה עליו, ושאל הקיסר לאפיקורס מה הם סימנים אלו, והשיבו שרמז לו על הסתרת פנים, אף אין יודע מה נתכוין רבי יהושע בן חנניה לרמז לו, והרגוהו על שמרמז בפני המלך כשאינו בקי ברמזים.

בשעה שנטה רב יהושע על **חנניה למות**, שאלוהו החכמים מי ישיב לאפיקורסים אחר מיתתך, והשיבם: 'אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם' - כיון שאבדה עצה מבני ישראל נסרחה חכמתם של אמות העולם, או מ'ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך' - חכמתם שוה לנו.

'לוי' 'הנה שחיו' - אפילו שהיה יתירה בשני אדם לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה, והיינו באינו צריך לרצונה.

'אם לא תשמעוהו במסותים תבכה נפשי גוה' - מקום יש לו לקדוש ברוך הוא ו'מסתרים' שמו ובוכה שם, לרב חייא אמר רבי יצחק - תבכה נפשי מפני גאוותם של ישראל שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים, לר' שמואל בר נחמני - מפני גאוותה של מלכות שמים שניטלה.

'הוד והדר לפנינו עוז וחדוה במקומנו' - שאין עצבות לפני הקדוש ברוך הוא בבתי בראי אלא בחורבן בית המקדש שאי אפילו המלאכים בכו.

'ידמע תדמע ואתך עיני יומעה כי נשבה תרל' - שלש דמעות: מקדש ראשון ושני, וישראל שגלו ממקומן, ויש אומרים על ביטול תרל.

שלא הקדוש ברוך הוא בוכה עליהם בכל יום - א. על שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק, ב. על שאפשר לעסוק בתורה ועוסק, ג. על פנים המונגה על הציבור.

'השליך מושמים אויב' - רבי אחז וקרא בספר קינות, כשהגיע לפסוק זה נפל הספר מידו, אמר: כמה גדולה נפילה זו, מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

רבי יודן רבי הגיענו לעיר אחת, שאלו אם יש צורבא מרבנן לקבל פניו, והשיבו שיש צורבא מרבנן עיר / רבי חייא אמר לרבי שאין זה כבוד הנשיאות שילך אלא ילך רק הוא, החזיק בו רבי בחזקה והלך עמו / כשנפטרו ממנו אמר להם: אתם הקבלתם פנים הנראים ואינם רואים תזכו להקביל פנים הרואים ואינם נראים / אמר רבי לרבי חייא אם לא באיתי עמך היית מונע ממני ברכה זו / ושאלו מנין לך שכל כך גדולה הקבלת פנים, אמר להם שרבי יעקב איש כפר חטייאה היה מקביל פני רבו כל יום, וכשהזקין רבי יעקב אמר לרבו שלא יצטער כי קשה לו, אמר לו רבו וכי קטן בעיניך הנאמר על החכמים 'זחיי עוד לצנא כל יראה השחת כי יראה חכמים ימותו', ומה הרואה חכמים במיתתם יחיה, בחייהם על אחת כמה וכמה.

רב אידי אביו של רבי יעקב בן **רבי אידי** היה הולך שלושה חדשים לשיבה, ושוהה בה יום אחד, וחוזר לביתו שלשה חדשים כדי להגיע שם ליום טוב, והיו קורים לו החכמים בר ב רב דחד וימא / היה לו חלישות הדעת וקרא על עצמו 'שחוק לרעהו אהיה' / ביקשו רבי יוחנן שלא יקפיד על החכמים ויענשו, ודרש בבית המדרש 'אותי ימי יום ידרשו דעתי דרבי יחפצוני', וכי ביום דורשים ולא בלילה, אלא כל העוסק בתורה אפילו יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עסק כל השנה כולה, וכן במידת פורענות, כמו שכתוב 'במספר הימים אשר תרתם את הארץ' - לא חטאו אלא ארבעים יום ונענשו ארבעים שנה, אלא כל העובר בעריה יום אחד בשנה מעלה עליו הכתוב כאילו עבר כל השנה כולה.

חגיגה דף ו' . יום ד' פרשת כי תשא - י"ג אדר א' פורים קטן תשפ"ב

דף ו' - ע"א

קטן אביו חייב לחנוכו לעלות לרגל, לבית שמאי משיכול לרכוב על כתפי אביו, לבית הלל משיכול ללכת ברגליו מירושלים להר הבית, שעד ירושלים הביאו אמו - שגם היא עולה לירושלים שהנשיא חייבת לשמוח בהם על בעליהם.

'והנה לא עלתה כי אמרה לאישה עדי יגמל הנער והביאותיו' - היינו עד שיעברו כ"ח חודש של ימי ניקייה, והבם שהיה יכול לרכוב על כתפיו של אביו - אמר חנה לא עלתה מפני שראתה בשמואל שהוא חלש וחששה לחולשם לארוחא.

קטן חגיג לבית שמאי וסומא גם לרבי בית הלל, אף שיכולים להבריא קודם שיגדלו פטורים - כיון שגדול במצב זה פטור מדאורייתא אין חיוב לחנכם.

לבית שמאי עולת ראיה שיעורה מדרבנן גדול משיעור חגיגה - שהעולה כולה לגבוה (ולבית הלל חגיגה עריפא, ישיש בה שני אכילות, מבית אדם). מצלינו בעצרת שריבה הכתוב עולות יותר משלמים (ולבית הלל - אין דנים קרבן יחיד מקרבן ציבור). **לבית הלל שלמי חגיגה גדול משיעור עולת ראיה** - שמוציא שהקריבו שלמים קודם מתן תורה אף עולת ראיה לא, שעולה שהקריבו ישראל במדבר הוא עולת תמיד (ולבית שמאי - עולת ראיה הייתה), ומצלינו בקרבן יחיד שהקריבו הנשיאים שהיו שלמים יותר מעולות (ולבית שמאי - אין דנים דבר הנהוג לירדות מדבר שאינו נותן לירדות).

דף ו' - ע"ב

עולה שהקריבו בהר סיני שנחלקו בית שמאי ובית הלל אם היתה עולת ראיה או עולת תמיד (ככ"ב), רבי אלעזר סובר כבית שמאי שעולת ראיה היה, שהרי פירש הפסוק 'עולת תמיד העשויה בהר סיני' - שנאמרו מעשיה בהר סיני, אבל היא עצמה לא קרבה שם. ורבי עקיבא סובר כבית הלל שעולת תמיד היה, שפירש 'עולת תמיד העשויה' - שקרבה ושוב לא פסקה, וכן סובר רבי יוסי הגלילי, שהרי אמר שלשה מצוות נצטוו ישראל בעלותה לרגל ראיה חגיגה ושמחה, שרביא שאין בשתייהם - שכולה לגבוה, יש בחגיגה שאין בשתייהם - שישנה לפני הדיבור (שקרבן בהר סיני קודם מתן תורה, הרי שסובר שעולת ראיה הייתה), יש בשמחה שאין בשתייהם - שנהוגת באנשים ונשים.

כללות נאמרו בסיני, ופרטות - לרבי ישמעאל נאמרו באהל מועד, לרבי עקיבא גם הם נאמרו בסיני, ונשנו כללות ופרטות באהל מועד, ונשתלשו בערבות מואב.

'זבחחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל' - בלשון תמיה, ואף לרבי עקיבא שקרבן תמיד קרב בסיני ושוב לא פסק - היינו רק על ידי שבת לוי, שהם לא עבדו עבודה זרה, והקריבוהו משלהם.

לרבי יוסי הגלילי עולה שהקריבו ישראל במדבר קודם מתן תורה אינה טעונה הפשט וניתוח, לפי שאין הפשט וניתוח אלא מאהל מועד ואילך, וכן יש לומר לדעת רבי ישמעאל הסובר שפרטות לא נאמרו בסיני, אם הוא סובר שעולה שהקריבו בסיני עולת תמיד היה.

'וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וזבוחים זבחים שלמים לה' פרים' - ספק אם פירוש הפסוק הוא 'ויעלו עולות' - כבשים, 'ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים', או ש'פרים' עולה גם על עולות, ונמקא ממונן. לריש לקיש גם לקרבן ראיה אין לו שיעור, שיכול להביא בכל פעם שנכנס במשך אם מביא פרים או כבשים.

חגיגה דף ז' . יום ד' פרשת כי תשא - ט"ו אדר א' פורים קטן תשפ"ב

דף ז' - ע"א

אלו דברים שאין להם שיעור ... והראיון - בתחילה סבר רבי יוחנן שאין לקרבן ראיה שיעור אלא למטה אבל למטה יש לו שיעור מדאורייתא כפי שנחלקו בית שמאי ובית הלל במשנה, עד שבא רבי אושעיא ולימד שמדאורייתא אין לו שיעור גם למטה, אלא אמרו חכמים ותקנו שיעור למטה ונחלקו כמה הוא.

הראיון אין לו שיעור - ראיית פנים אין לה שיעור שכמה פעמים שהוא חפץ מראה עצמו בעזרה, ואין צריך להביא קרבן בכל ראיה וראיה, שדורשים הנאמר 'רְאֵה' שאפשר לקרוא 'רְאֵה' - מה אני בחינם אף אתה בחינם. ואם רוצה להביא - לרבי יוחנן לקרבן ראיה יש שיעור ורק פעם אחת מקבילים ממנו, לריש לקיש גם לקרבן ראיה אין לו שיעור, שיכול להביא בכל פעם שנכנס במשך ימי החג.

'ולא יראו פני ריקם' - שחייב להביא עולת ראיה כשעולה לרגל, שלומדים מקרבן חגיגה, מה שם זבחים אף ראיה בזבחים, ומה חגיגה בראוי לו - למאכל הדיוט, אף לגבוה בראוי לו - עולות שכליל לגבוה, וכן בדין שתהא קרבן עולה - שלא יהא שולחנך מלא ושולחן ריבך חסר.

'הוקף גרלך מבית רעך' - מנע גרלך מבית אוהבך - הקדוש ברוך הוא, מלהביא תטאות ואשמות, אבל על עולות ושלמים כתיב 'אבוא ביתך בעולות'.

מי שיש לו עשרה בנים יזרז לעלות כולם ביום ראשון, ולא יעלו חמשה ביום אחד וחמשה אחרים ביום אחר, שכל אחד צריך להזדרז.

דף ז' - ע"ב

'כל זכורך' - שאין נראים חצאים, ולכן המקמיץ והמצרף נחושת והבורסי פטורים מן הראיה כיון שאין יכולים לעלות עם כל זכורך, ופטורים מלעלות בחבורה לעצמם.

משנה - עולות נדרבות ונדרבות - באות בחול המועד ולא ביום טוב.

עולות ראיה - לבית שמאי אינם באות ביום טוב, שכתוב 'לכם' - ולא לגבוה, חוץ מתמידים ומוספים שזמנם קבוע שכתוב 'מועדות' - ואפילו בשבת ויום טוב, לבית הלל באות ביום טוב, שעיקר מצוותם ביום ראשון, שכתוב 'והגותם אותם' ומשמע ביום ראשון.

שלמי חגיגה - גם לבית שמאי באות ביום טוב לפי שיש בהם צורך מאכל הדיוט, אך אין סומכים עליהם להיסר שבות הוא שמשמשת בבעלי חיים, לבית הלל אף סומכים עליהם (וכן על עולות ראיה), כיון שמוותר לאביא לא גזרו איסור שבות לבטל ממכיה.

עולת ראיה באה מן החולין ולא מן המעשר - שכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין.

שלמי חגיגה - באים אף מן המעשר, שאינם דבר שבחובה.

קרבן חגיגה - לבית שמאי בא מן החולין כיון שהוא דבר שבחובה, ולבית הלל עיקר בא מן החולין, אך יכול לטבול ולהוסיף אף מן המעשר (בבואר להלן דף ח). וחגיגה הבאה עם הפסח בי"ד בניסן כדי שיהא הפסח נאכל על השובע - באה מן המעשר גם לבית שמאי, שסוברים שאין חיובה מדאורייתא.

ויצאים ידי חובת שמחת יום טוב בכל בשר בהמה, ישראל - בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה, והכהנים - גם בחטאות ואשמות ובכבוד ובחזה ושוק, אבל אין יוצאים בעופות ובמנחות.

דף ח' . יום ה' פרשת כי תשא - ט"ז אדר א' תשפ"ב

דף ח' - ע"א

'ועשית חג שבועות לה' אלוקיך מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברכך ה' **אלוקיך** - מסת הוא לשון חולין (ולשון מס), שצריך להביא חובתו מן החולין, אמנם לבית הלל אם רוצה טופל ומערב חולין עם מעשר, שכתוב 'כאשר יברכך ה' אלוקיך' - מכל אשר יברכך.

כיצד טופלין - לחזקיה טופלין בהמה לבהמה, אם יש לו אוכלים הרבה ואין די בבהמה אחת, מביא אחת מן החולין והשאר מן המעשר אף שכל הבא ביום ראשון שם חגיגה עליהם, שכל לכל הפחות בהמה אחת כולה מן החולין, לרבי יוחנן - טופלין מעות למעות, לקנות בהמה גדולה, שסובר שעדיף שחולין מתערב בכל האכילות. והביאה חכמים ברייתות כשתי השיטות (וראה להלן ע"ב שיטה שלישית).

מעשר בהמה אסור להקריבו ביום טוב, גזירה שמא יבוא לעשר ביום טוב, ואסור משום צביעה שסוקרו בסיקרא.

'שמחת בחגך' - לרבות כל מיני בשר לשמחת יום טוב, נדרים נדבות ומעשר בהמה, והכהנים בחטאת ואשם וככור ובחזה ושוק, אבל לא עופות ומנחות - שנאמר 'ושמחת בחגך' - ממי שחגיגה באה מהם, ובחגיגה כתיב 'לא ילין חלב חגי' והיינו בהמה שיש בה חלב, ולרב איש שנאמר 'שמחת' ועופות ומנחות אין בהם שמחה, ולשיטתו מ'חגך' לומדים 'ולא באשתך' שאין נושאים נשים במועד.

דף ח' - ע"ב

משנה - **מי שיש לו אוכלים מרובים ונכסים מועטים** - טופל ומביא שלמים מרובים ועולות מועטות, נכסים מרובים ואוכלים מועטים - מביא עולות מרובות ושלמים מועטים, זה וזה מועט - על זה אמרו שיביא במעה כסף ובשתי כסף, זה וזה מרובים - על זה נאמר 'איש כמנתם ידו ככרכת ה' אלוקיך אשר נתן לך'.

לרב ששת טופלים בין בהמה לבהמה ובין מעות למעות, שכך פירש הברייתא השניה שהובאה לעיל ע"א).

ופירש עשר בהמות לחגיגתו, ופירש שהם ליום טוב ראשון, והקריב חמש ביום טוב ראשון חוזר ומקריב כמה ביום טוב שני, שהרי זה תשלומי ראשון. לא פירש - אם לא גמר להקריב כולם משום שלא חתם היטב שהות ביום, או מפני שלא היו אוכלים - יקריב ביום אחר, שגם זה תשלומי ראשון. אבל היו לו אוכלים והיה שהות ביום להקריב והפסיק מלהקריב - שוב אינו מקריב, שעובר בכל תוסף.

חגיגה דף ט' . יום ו' פרשת כי תשא - י"ז אדר א' תשפ"ב

דף ט' - ע"א

'והגותם אותו חג לה' שבעת ימים' - אין חייב להביא קרבן חגיגה כל שבעה, שנאמר 'אותו' - אותו אתה חוגג.

יום טוב האחרון של חג (שמיני עשרת) הוא גם בכלל ימי התשלומים של יום טוב ראשון, לתנא

דברייתא – שנאמר 'בחודש השביעי תחוגו אותו', מיתור 'אותו' לומדים שיש יום בחודש השביעי לתשלומים, ו'אותו' ולא אחר היום טוב. לרבי יוחנן משום רבי שמעאל – ילפינן גזירה שוה 'עצרת' של שמיני בעצרת מ'עצרת' של שבעי של פסח, מה שביעי של פסח תשלומי הראשון אף שמיני עצרת כן, ו'עצרת' מופנה ומיתור לגזירה שוה שכבר נאמר 'לא תעשה מלאכה'.

ימי תשלומי הקרבן – לרבי יוחנן הם תשלומי יום הראשון, לר' אושעיא כולם תשלומים זה לזה, שאין לך יום מהם שאין חובתו להיות בו בעצמו, ונפקא מינה – חיגרי ביום ראשון ונתפשט ביום שני, לר' יוחנן כיון שאינו רואי ביום ראשון אינו מביא ביום שני, ולר' אושעיא מביא.

גזיר שנטמא ביום שמיני לטהרתו, כיון שראוי כבר להביא קרבנותיו ולהתחיל מגין נזירותו – חייב להביא עוד קרבן.

גזיר שנטמא בליל שמיני – לרב חזקיה אנו מביא קרבן על הטומאה השנית שעדיין לא יצא מטומאה הראשונה ולשעה הראויה להביא קרבן ועדיין לא נתחייב בקרבן ראשון, לרבי יוחנן מביא קרבן שני, והואיל וטבל לטומאתו הראשונה והעריב שמשו וכבר נתחייב בקרבן.

רבי יוחנן הסובר שאם אינו רואה בשעת התחלת החיוב אין לו תשלומים, אף על פי כן סובר שגזיר שראה בליל שמיני לטהרה נקרא כבר זמן חיוב קרבן ולמחרת בלילה הוא תשלומים של הלילה, דשאני טומאה שיש לה תשלומים כמו שמצינו בפסח שני, ולסובר פסח שני הוא רגל בפני עצמו ולא תשלומים דראשון – סבר לילה אינו מחוסר זמן של הקרבת קרבן, שמחויב הוא אלא שהלילה מעכב, מה שאין כן חיגרי ביום ראשון אינו חייב כלל בקרבן חגיגה.

דף ט' – ע"ב

זב שספר שבעה נקיים וטבל והעריב שמשו, וחזר וראה אחת בלילה ושתיים ביום – לר' יוחנן מביא קרבן על טומאה שני כלבד מוקרבן שיביא על הראשון, אף לסובר שלילה מחוסר זמן, והואיל ולא ראה השניים עד שיצא לשעה הראויה להביא קרבן, אף על פי כן שראיה הראשונה בתוך זמן קרבן הראשון, ופירש רב יוסף הטעם, שכל ראה ראשונה אנה אלא כקרי בעלמא וכשרואה עוד שתיים אחר כך מצטרף להם, והקשה רב שישא בריה דרב אידי דשאני הכא שראיה הראשונה הוא תוך זמן קרבן הראשון ואינו מצטרף.

חזר וראה שני ראיות בליל שמיני ואחת למחרת ביום – לסובר לילה מחוסר זמן אינו חייב להביא עוד קרבן. ולסובר לילה אינו מחוסר זמן – אף אם ראה כל השלשה הראיות בלילה מביא עוד קרבן.

עבר הרגל ולא הביא קרבן חגיגה אינו חייב באחריתו.

מעוות לא יוכל לתקון: לתנא קמא – זה שעבר הרגל ולא הביא קרבן חגיגה. לתנא דברייתא – זה שביטל קריאת שמע או תפילה של שחרית או ערבית. **לרבי שמעון בן מנסיא** – זה הבא על הערוה והוליד ממנה ממזר, שהביא פסולים לישראל ויהא זכרון לעוונות ולפיכך אין עונותיו נמחק בתשובה, וכן אם אסר אשה על בעלה, והיינו באשת ישראל ברוצח ובאשת כהן אף באונס, אבל גונב ואגדל ונאגדל יוכל להחזיר ולתקן.

לרבי שמעון בן יוחי – אין קורים מעוות אלא למי שהיה מתוקן בתחילה ונתעוות, וזהו תלמיד חכם הפורש מן התורה.

וחסרת לא יוכל להימנות – זה שנמנו חבריו לדבר מצוה והוא לא נמנה עמהם, שלא יוכל להמנות עוד באותו מגין אחר שכבר עשה את המצוה.

'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלוקים לאשר לא עבדו' – אינו דומה שונה פרק מאה פעמים לשונה מאה אחד פעמים, שאף ששניהם צדיקים זה עבדו יותר, וכן מצינו בשוק לשכירת חמורים של סניגיה של עשרה פרסה לוקחים זוז שכן נהגו, ולאחד עשרה פרסה שאין תוספת אלא של פרסה אחת לוקחים שני זוז.

'הנה צרפתיך ולא בכסף בחיתייך בכור עוני' – חזר הקדוש ברוך הוא על כל מידות טובות לתת לישראל ולא מצא אלא עניות, שיפה עניות לישראל כרצועה אדומה לסוס לבן.

כל תלמודי חכם שפירש מן התורה – עליו הכתוב אומר 'צפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו'.

חגיגה דף י' שב"ק פרשת כי תשא י"ח אדר א' תשפ"ב

דף י' – ע"א

וליצא ולבא אין שלום – לרב, כיון שיצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום, שאין הוראה מדבר מקרא. לשמואל, זה הפורש מתלמוד למשנה. לר' יוחנן אפילו מ"ש ירושלמי לש"ס בבבלי.

משנה . היתר נדרים – לתנא דידן פורחים באויר ואין להם על מה שיסמכו, ולשאר התנאים יש להם על מה שיסמכו: א. לרבי אלעזר – שנאמר 'כי יפלא' שתי פעמים, הפלאה אחת בשעה שאוסר עממו, ואחת כשחזר ומפרש לפני החכם להחיה ב. לרבי יהושע – שנאמר 'אשר נשבעתי באפי, מפאתי ואני נשבעתי ולא מדעת מיושבת ולכן יכול להשאל, ג. לרבי יצחק – שנאמר 'כל נדיב לב הביא', אם עוודנו לבו נודבו עליו יביאו ואם מתחרט יתירו לו, ד. לחנניה בן אחי רבי יהושע – שנאמר 'נשבעתי ואקיימה לאמר משהטני צדקך', מכלל שאם רצה שלא לקיים מדריו, לו, ה. לשמואל – לא יחיל דבריו, הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלים לו.

לרבא לכל דברי התנאים הג"ל יש פירכא: א. כפל הפלאה – כרבי יהודה בשם רבי טרפון, שלא ניתנה נזירות להיות תלוי בספק אלא בהפלאה בוודאי. ב. נשבעתי באפי – ולא חזרתה ב. ג. כל נדיב לבו – אף שלא הוציא בשפתיו אלא חשב בלבו. ד. נשבעתי ואקיימה – שמצוה להישבע לקיים את המצוה כדי שידור לקיימה. ה. לדרשת שמואל – אין פירכא.

דף י' – ע"ב

הלכות שבת חגיגות והמעילות הם כהררים התלויים בשערה שהם מקרא מועט והלכות מרובות

שבת – שדחופה גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פטור, ואפילו לרבי יהודה הסובר שמלאכה שאינו צריך לגופה חייב – היינו רק במתקן ולא במקלקל, ואינו אלא רמז – שנתמעט מ'מלאכת מחשבת' הנכתב במלאכת המשכן ולא נכתב לענין שבת.

חגיגות – שכתוב 'וחגותם אותו חג לה', ואינו אלא רמז שלא נתפרש שהכוונה לקרבן, ונלמד 'מדבר' מ'מדבר' האמור בדברי קבלה.

מעילות – בעל הבית שהיו בידו מעות הקדש ונתחלף במעותיו, ונתנו בשוגג לשליח ואמר לו קח לי בהם חלוק או תלית, ונזכר בעל הבית קודם שקנה השליח ולא נזכר השליח – שליח מעל, אף על פי שלא ידע שהם מעות הקדש, דומה לכל מוציא מעות הקדש לחולין בשוגג, והדמיון הוא כשערה שהיה שיש ידע שיש שם מעות הקדש והיה לו להזהר, אבל השליח לא ידע וקורב לאונס. הדינים והלכות עבודה הטהרות והטומאות ועריות – יש להם על מה שיסמכו.

בעל הבית ששליח שליח לקנות במעות הקדש בשוגג – אם השליח עשה שליחותו בעל הבית מעל, אף שאין שליח לדבר עבירה, שמיני מעילה שלומדים חטא חטא מתרומה שיש שליחות, ואם השליח שינה משליחותו, כגון שקנה תלית במקום חלוק – השליח מעל ולא משלחו.

גזבר המסורות לו אבנים וקורות של הקדש לשמור, אם נטל לא מעל, שכל מקום שמונח ברשות שלו מונח, נתנם לחבירו – הוא מעל שהוציאם מיד הקדש וחבירו לא מעל, בנה הגזבר בתוך ביתו – מעל, הניחה על פי ארובה וכל שעשה שירצה נוטל ולא עשה בה שינוי – מעל רק כשידור התחיה שוה פרוטה.

חגיגה דף י"א . יום א' פרשת ויקהל – י"ח אדר א' תשפ"ב

דף י"א – ע"א

נגעים מקרא מרובה והלכות מועטות, ואהליות מקרא מועט והלכות מרובות, נפק"מ – כשיש ספק בנגעים יש לעיין בפסוקים, וספק באהליות יש לעיין במתניתין.

הדינים והעבודות הטהרות וחסותאות ועריות אינם מפורשים בתורה אך יש להם על מה שיסמכו:

דינים – כגון כשמתכוון להרוג את זה והרג את זה, שלרבי חייב ממון ואינו חייב מיתה, שנאמר

'נתתה נפש תחת נפש' ולומדים מ'נתן בפלילים' הדינו ממון. **עבודות** – כגון הולכת הדם שהיא עבודה וגריכה כהן ובגדי כהונה ופוסל בה ואונן וערל, אף על פי שיכול לבטלה – ששוחט בצד המזבח.

טהרות – שיעורו מוקד, ושעורו מוקד, ושעורו חכמים שהם מ' סאה, ומ'במים (בה' בפסח) לומדים – מים מיוחדים על אמה ברוב ג' אמות, ושעורו חכמים שהם מ' סאה, ומ'במים (בה' בפסח) לומדים – מים מיוחדים לאפוקי שאובים.

טומאות – שמקצת שרץ מטמא, שנאמר 'וכל אשר יפול עליו מהם' שמשמע מקצתם, וכתוב 'כל הנוגע בהם' שמשמע בכלו, אלא צריך שיגע במקצתו שהוא ככולו, והיינו ערש שזהו גודלו של חומט בתחילתו. ולרבי יוסי בר' יהודה – השיעור כזבב הלטאה שיש בה חיות.

עריות – שבתו מאונסתו אסורה לו, שלומדים 'הנה' שכתוב בבת בתו ובת בנו באונס מ'הנה' שכתוב בבתו מנישואין, וילפינן 'זימה' 'זימה' לעונש שריפה.

דף י"א – ע"ב

הן דברים המפורשים והן דברים שאינם מפורשים גופי תורה הן.

הדרן עלך הכל חייבין פרק שני - אין דורשין

משנה . אין דורשין לשלשה בסתרי עריות, והיינו שאינם מפורשות, כגון בתו מאונסתו ואם חמוי ואם חמותו, שבשעה שאחד מהם נושא ונותן עם רבו השנים נושאים ונותנים ביניהם ולא ישמעו דברי רבו ויבואו להחזיר עריות.

אין דורשין במעשה בראשית לשנים – שכתוב 'כי שאל נא לימים ראשונים' יחיד שואל ואין שנים שואלים.

אין דורשין במרכבה ליחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו שלא יצטרך לשאול לרב כשיסתפק לו.

כל המסתכל בד' דברים ראוי לו כאילו לא בא לעולם – מה למעלה מרקיע שעל ראשי החיות, מה למטה, מה לפנים – מה שהיה, ומה לאחור – שעתידי להיות, וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם.

'איש איש' האמור בעריות וברכת השם ועבודה זרה – לרבות הנכרים שמוזהרים עליהם כישראל.

כל התורה חוץ מסתרי עריות מותר ללמד לשלשה, ולא חיישנן שבשעה שאחד נושא ונותן עם רבו ישאו ויתנו השנים ביניהם ויבאו להחזיר איסורים – שדווקא בעריות שנפשו של אדם מחמתם אפילו כשאינם בפניו יש לחשוש, ואף בגזל שנפשו של אדם מחמתו אין חשש – שרק בפניו יצרו רב.

'כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ' – שאין לחקור מה היה קודם בריאת העולם. אבל שואל על ששת ימי בראשית – שכתוב 'מיים' הראשונים – מיים ראשון. ולא ישאל מה למעלה ולמטה לפניו ולאחור, שכתוב 'ולמקצה השמים ועד קצה השמים' – מלקצה השמים עד קצה השמים אתה שואל ולא מה למעלה למטה לפניו ולאחור.

חגיגה דף י"ב . יום ב' פרשת ויקהל – כ' אדר א' תשפ"ב

דף י"ב – ע"א

אדם הראשון היה מן הארץ עד לרקיע, ומסוף העולם עד סופו (שיעור אחד הוא), כיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידיו עליו ומיעטו, שנאמר 'אחור קדם צרתני ותשת עלי כפפי' – שתי יצירות, תחילה גבוה ולבסוף שפל.

עשרה דברים נבראו ביום הראשון – שמים וארץ, תהו ובהו, אור וחושך, רוח ומים, מידת יום ולילה (כ"ד שעות).

תהו – קו ירוק שמקיף את כל העולם כולו, שממנו יוצא חושך. **בהו** – אלו אבנים לחות המשוקעות בתהום, שמהם יוצאים מים.

אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון – לרבי אלעזר ורבי יעקב אדם צופה ורואה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיון שנטתכל בדור המבול והפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד ונגזו לצדיקים לעתיד לבא, ושמה, ולחכמים – הם המאורות, שנבראו ביום הראשון ולא נתלו עד יום רביעי.

בעשרה דברים נברא העולם: בחכמה, בתבונה, בדעת, בכח, בגערה, בגבורה, בצדק, במשפט, בחסד וברחמים.

בשעה שברא הקדוש ברוך הוא העולם היה מרחיב והולך כשתי פקעות של שתי, עד שגער בו השם יתברך והעמידו.

בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את הים היה מרחיב והולך, עד שגער בו השם יתברך ויבשו.

סדר בריאת שמים וארץ: לבית שמיא ולנחום איש גם זו – שמים נבראו תחילה, שנאמר 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ', ונאמר 'כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדום רגלי' – אדם עושה ססא ולאחיו שרפרי. לבית הלל – הארץ נבראת תחילה, שנאמר 'ביום עשות אלוקים ארץ ושמים', ונאמר 'הבונה שמים מעלותיו', ואדם בונה בית תחילה ולאחריו עליה. לחכמים – כאחת נבראו, שנאמר 'יעמדו יחדו' (ולשאר התנאים 'יחדו' – שאינם נפרדים זה מזה). ריש לקיש יישב סתירת הכתובים – ברא שמים ולאחריו ארץ, ונטה הארץ ולאחריו שמים.

שמים – לרבי יוסי בר' חנינא 'ששמים', למתניא – 'אש ומים', שעירבם ועשה מהם רקיע.

נחום איש גם זו דרש כל אתים שבתורה, ודרש 'את השמים ואת הארץ' – לולי 'את' הייתי אומר 'שמים' שמו של הקדוש ברוך הוא, לכן כתיב 'את השמים' – שמים ממש וארץ ממש, ו'את הארץ' – ללמד ששמים נבראו תחילה.

דף י"ב – ע"ב

'והארץ היתה...' – הקדים לפרט מעשה ארץ תחילה, משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו השכימו לפתוח. למחר השכים ומצא נשים ואנשים, למי משבח? למי שאין דרכו להשכים והשכים.

הארץ עומדת על עמודים, עמודים על המים, מים על ההרים, הרים על הרוח, רוח נעשית על ידי סערה, סערה תלוייה בזרוע של קדוש ברוך הוא.

עמודי העולם – לחכמים י"ב עמודים, וי"א ז', לרבי אלעזר בן שמוע על עמוד אחד, וצדיק שמו.

הרקיעים: לר' יהודה – שני רקיעים. לריש לקיש – שבעה: א. וילון – אינו משמש כלום אלא נכנס שחרית לתוך תיקו והאור נראה, ויוצא ערבית מתיקו ומתפשט למטה מן האור, ובו מחדש בכל יום מעשה בראשית, ב. רקיע – שבו חמה ולבנה כוכבים ומזלות קבועים, ג. שחקים – שבו ריחיים עומדות וטוחנות על הצדיקים, ד. זבול – בו ירושלים ובית המקדש ומזבח בניו, ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן, ה. מעון – בו כיתות של מלאכי השרת שאומרות שירה בלילה, ו. מכוון – בו אוצרות של פורעניות של שלג, ברד, עליית טללים רעים, מים המלקים את הפירות, חדרה

כל סופה וסערה ומערה של קיטור, ודלתותיהם אש, (ויקרא דוד עליהם רחמים והורידם לארץ, שכתוב 'הללו את ה' מן הארץ בנינים וכל תהומות אלו וברד... האמר לפניו: יריבונו עליו שלום, לא יגור במנוח רע ז, ר. ערבות – שבו צדק, משפט, צדקה, נגזי חיים, נגזי שלום, נגזי ברכה, נשמתם של צדיקים, רוחות ונשמות שעתידיים

להיבראות, וטל שעתידי הקב"ה להחיות בו מתים, אופנים ושפרים וחיות הקדוש ומלאכי השרת, כסא הכבוד ומלך אל חירם ונשא שוכן עליהם.

חושך ענן וערפל מקיפים אותו יתברך בכתבים החיצוניים, אבל בכתבים הפנימיים נהורא עמיה שרא.

יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי – מלאכי השרת ואומרים שירה בלילה, ומצווה השם יתברך לשתוק ביום מפני כבודם של ישראל, כדי לעשות חסד לתחתונים שמקלקלים ביום. לריש לקיש – א. כל העוסק בתורה בלילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום. ב. כל

העוסק בתורה בעולם הזה שדומה ללילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד לעולם הבא שהוא דומה ליום.

כל היוםק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה – מאכלים אותו גחלי רתמים.

חיגה דף י"ג. יום ג' פרשת ויקהל * כ"א אדר א' תשפ"ב

דף י"ג – ע"א

עוד רקיע אחד יש למעלה מראשי חיות, עד כאן יש לך רשות לדבר, מכאן ואילך אין לך רשות לדבר, שכן כתוב בספר בר סירה במופלא ממש אל תרצה ומבוססה מתוך אל תחקור, במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות.

בשעה שאמר נבוכדנצר אעלה על במתי עב אדמה לעליון, יצאה בת קול ואמרה: רשע בן רשע בן בנו של גמרוד הישע שהמרדי את כל העולם כולו עליו במלכותו, כמה שנותיו של אדם בשבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, והלא מן המהיר עד לרקיע מוחלך חמש מאות שנה, וכן עובי של רקיע, וכן בין כל רקיע ורקיע, למעלה מהם חיות הקודש, רגלי החיות, וקרטולי החיות, ושוקי החיות, ורכובי החיות, ירכי החיות, גופי החיות, צוארי החיות, ראשי החיות, ורגני החיות. מלך אל חי וקים רם וגשיל כולם, למעלה מהם כסא כבוד, רגלי כסא הכבוד כנצני כולם, כסא הכבוד כנגד כולם, מלך אל חי וקים רם וגשיל כולם, למעלה מהם כסא אמרת אעלה על במתי עב אדמה לעליון, אך אל שאול תורד אל ידתי בור.

מוסרים ראשי פרקים יש מנשה מרכבה לאב בית דין ולכל מי שלבו דואג בקרבן ואינו מביקש את אלה, ויש מוסרים רק לאב בית דין שלבו דואג בקרבן.

אין מוסרים שטרתי תורה אלא למי שיש בו חמשה דברים: שר חמשים, נשוא פנים, יועץ, חכם חרשים, נכון לשל (תפטר בדרך יד).

אין מוסרים דברי תורה לעובד כוכבים, שנאמר 'לא עשה קן לכל גוי ומשפטים בל ידעום'.

רבי יוחנן אמר לרבי אלעזר: בא ראלמדך במעשה מרכבה, אמר לו, לא זקנתי ובעיני לבו דואג, כשהזקין נסתלק רבי יוחנן ואמר לו רב אסי בא ראלמדך במעשה מרכבה, אמר לו אילו זכיתי הייתי לומדה מרבי יוחנן רבך.

רב יוסף היה בקי במעשה המרכבה, וסבי דפומבדיתא היו בקיאים במעשה בראשית, ביקשו מרב יוסף שילמדם מעשה מרכבה, וביקש מהם שילמדוהו מעשה בראשית, כשגמרו ללמדו וביקשו ממנו שילמדם במעשה מרכבה אמר להם: 'דבש וחלב תחת לשונך' - דברים המנותקים מירבש וחלב יהיו תחת לשונך, ולר' אמר אבון להם: כתיב 'כבשים ללבבוש' - דברים שהם כבשושן של עולם יהיו תחת לשונך, אמרו לו שכבר למדו עד 'ויאמר אלי בן אדם', אמר להם: אם עד כאן שניתם הרבה שניתם, שהם הם מעשה מרכבה. **עד יאראי מעשה השמל ניתן לדרוש**, לרבי עקיב שמל אינו בכלל, ולר' יצחק ועוד בכלל, ומשם עד יאמר הם הם מעשה המרכבה שהקפידו חכמים מלדרוש, ומוסרים רק ראשי פרקים, וי"א עד 'וארא' מוסרים ראשי פרקים, מכאן ואילך רק אם הוא חכם מבין מדעתו.

הוא ינוקא שטרר בחשמל, והיה מבין בחשמל, ויצא שא מחשמל ושפרתו, מפני שלא הגיע זמנו לדרוש בה, וביקשו לנגז שר יחזקאל, אמר להם חניה בן חזקיהו: אם זה חכם כולם חכמים? **זכור אותו האיש לטוב** וחנניה בן שומאי שאלוהי שמו, שאלמלא הוא נגז שר יחזקאל, שהיו דבריו שותרים דברי תורה, והעלה שלש מאות גרבי שמן להדלקה וישב בעלייה ודרש ויישב הסתירות לרבי יוחנן.

דף י"ג – ע"ב

חשמל - חיות אש ממללות כאלו יוצא מדיבורם, למתניאם, עתים חשות עתים ממללות, בשעה שדיבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא חשות, ובשעה שאין דיבור יוצא מפי ממללות.

'וארחיית רצאו ושוב במראה הבזק' - שמוציאות ראשן וחוזרות ומכניסות אותן ממזרא אלתן שכינה, במהירות כלבה היוצא מפי הכבש מין אל באבך.

'וארא והנה רוח סערה באה מן הצפון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו' - צפון היינו בכל, שהלך לנבוכז כל העולם כולו תחת נבוכדנצר הישע, שלא יאמר אותה העולם ביד אומה שפילה משר הקדוש ברוך הוא את בעל הקב"ה מין גרם לי שחיות' - עיונותיהם של ישראל.

'וארא החיות והנה אופן אבן בארץ אצל החיות' - מלאך אחד שעומד בארץ, וראשו מגיע אצל החיות, סנדלפון שמו, ונבנה ומבחיין מוחלך חמש מאות שנה, ועומד אחורי המרכבה וקושר כתרם לקונו, וכיון שאין מי שיראה מקומו - מביע הכתר בשם והולך למקומו.

כל מה שיוצא היחידק אראה שיעיה, אלא שיעיניה היה כבן כרך שראה את המלך ולא היה תמה ולא חש לספר, ויחזקאל היה כבן כפר שראה את המלך.

'אשיהיה לה' כי נאה גאה' - שירה למי שמתגאה על הגאים, שבכסא יש מלך ארי מלך החיות, שור מלך הבהמות, חיות מלך העופות, אדם מתגאה על כולם, והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולם ועל כל העולם כולו.

כתוב אחד אומר שבכסא יש מני אדם אריה שור וגושר, וכתוב אחד אומר כרום (מני תיבת) אדם (גדול) אריה נשר (ולא חיה) - שיש יחזקאל ביקש פרקים אלה שיהיו שני עמודי עגלה שניגור והפך השור לכרום.

כתוב אחד אומר שיש שם כנפים לחיות, וכתוב אחד אומר שיש להן ארבעה - בזמן שבת המקדש קיים היה להם שש, ובזמן שאין בית המקדש קיים נתמנעו כנפי החיות, שנתמנעו פמליה של מעלה, לרוב

גונאל אמו רב אלתן שמומרות בה שירה בתמנעם, ולרבו איתן שמומרות בה רגליהם. **כתוב אחד אומר אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן קדמוהי יקומון**, וכתוב אחד אומר **היש מספר לגדודיו** * א. בזמן שאין בית המקדש קיים כפיכור נתמנעו פמליה של מעלה. ב. לרבי משום אבא יוסי בן דוסאי - על גזל הוא של אלף אלפים, אמר סביר כמה גדודים יש. ג. לר' ירמיה בר אבא - אלף אלפין ישמשוניה היינו לנהר דינור.

נהר דינור בא מוצעת החיות, ונשפך על ראש שרעים בינהונם, לרבי אחא בר יעקב על התקע"ד דורות, שהעברים מן העולם קודם מתן תורה ונתנם בגיהנום.

חיגה דף י"ד. יום ד' פרשת ויקהל * כ"ב אדר א' תשפ"ב

דף י"ד – ע"א

אשר קומטו ולא עת' - אלו התקע"ד דורות שנגזרו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו, עמד הקב"ה ושלתם כלל דבר דודו, והם הם עזי פנים שבדור, לרוב חנומי בר יצחק אלו תלמידי חכמים שמקמיטם את עצמם משניה על דברי תורה בעולם הזה, והקדוש ברוך הוא מגלה להם סוד הנגמר לעולם הבא.

בריות המלאכים: לרב - נבראים בכל יום מנהר דינור, ואומרים שירה ובטלים, שנגמר 'אדשים לבקרים רבה אמותנן', לר' שמואל בר חנמני א"ר יונתן - כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך אחד, שנאמר 'ברוח פיו כל צבאם'.

'לבושה תכלה חיו ושער ראשה כעמר נקא' היינו בשיבה, 'קוצותיו תלתלים שחורות כעורב' היינו במלחמה, שאין לך נאה בשיבה אלא זקן ואין לך נאה במלחמה אלא בחור.

כתוב כרסיה שביבין די נור' - משמע כסא אחד, וכתוב 'עד די כרסון רמיז' - שתי כסאות, בתחילה סבר רבי עקיבא פירש - אחד לו ואחד לרוד, אמר לו רבי יוסי הגלילי: עד מתי אתה עושה שכנייה חול להושב אדם בצדו, אלא אחד לדין ואחד לצדקה, וקיבל רבי עקיבא דבריו, וכשאמר כן לפני רבי אליעזר בן עזריה אמר לו: עמיה קא, מלך אצל הגדה, כלך מדברותיך וכלך לנגעים ואהלות שהם הלכות עמוקות, אלא אחד לכסא לשבת עליו ואחד לשרופף להזהרם רגליו.

י"ח פורעניות נתנבא ישעיה הנביא על ישראל:

כל ינה האדון ה' אבקות מסיר מירושלים ומיהודה משען (בעלי משען) ומשען (בעלי משנה, כגון רבי יהודה בן תנאי בחורין), כל משען לחם (בעלי תלמוד), וכל משען מים (בעלי אגדה שמושיכים לבו של אדם במים), גבור (בעל שמועות), ואיש מלחמה (שיועד לישא וליתן במלחמה של תורה) **שופט** (דיין שיש דין אמת לאמתו), ו**נביא**, ו**קוסם** (מגב) (שראוי ליבש שיביה וליטול מעצ נעצ כבד הכמה) **שור אפנים** (מנשן חומשים שיכול לישא וליתן בחמשה חומשי תורה. אין מנמרים ומתרגם על ציבור פחות מחמשים שנה) **שור אפנים** (שנשאים מים לזרור בצבורו למעלה כרבי תנאי בן דוסא, ולמטה כרבי אבהו אבי קיסר), ו**יועץ** (שיועד לנבט שנים ולקבוע חזקים), ו**חכם** (תלמוד תומכים את תבונה) **ארושים** (בשעת שחיית מדיבי תורה נעשים בחורשים ונגבן (שמבין דבר מתוך דבר) **לחש** (שראוי למסור לו דברי תורה שניתה בחשך), ו**נתתי נערים שריהם** (בני אדם מעותרים מן המצות)

ותעלוקים ימשלו בהם (ששעיה בני שולטים - בני אדם חלשים. רבי בישעה).

אל תתקרי דעתו של יושעיה בני שקיני לך **קלותו** עד שאמר 'רדבהו (יתנאו) הנער (בני אדם שפוטעיים מן המצות) בקצין (בני שמאל מצות כרימון) והנקלה (שמומרות דמות עליו כקלה) בנכבד' (שקלות דמות עליו כחמורה).

אפילו בשעת כשלונה שר ירושלים לא פסקו מהם בעלי אמונה האומרים אמת, וכשאלו להם דבר הלכה לא ידעו אל שאמר, אלא אמרו שריאנים יודעים, אבל במשא אמתן לא עסקו באמונה ולא חיבה וירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמונה.

כי יתבא יש באחוי בני שמו של מלך קצינ התיה לנו' - שלא היו יודעים להשיב לשאלים שלהם הלכה, דברים שבני אדם מוכיטים בהם כשמהו, והיו נחבאים שלא ישאלו לפי שאין בקיאים בהם. והגמשהל

הזאת תחת ידיך' - דברים שאין בני אדם עומדים עליהם אלא אם כן נכשל בהם פעם ראשונה, ובפעם

שני נותן לב לעמוד על שמועות. 'ישא ביום ההוא לאמור לא אחיה חובש וכביתי אין לחם ואין שמולה לא תלמידיה קצינ עם' - ישא לשון שבועה, שלא הייתי מחובשי בית המדרש ואין בידי לא מקרא ולא משנה ולא גמרא.

דף י"ד – ע"ב

מעשה ברבני יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור ורבי אלעזר בן ערך מחמר אחירו / אמר לו רבי אלעזר: רבי שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה, השיבו: לא כך שניתי לכם 'לא במרכבה ביחיד אלא אם היה חכם מבין מדעתו' / אמר לו: רבי, תרשיני לומר לפניך דבר אחד שלמדתי, אמר לו: אמור, מיד ירד רבן יוחנן בן זכאי מהחמור ותעטף וישב על האבן תחת הזית משום שאפשר אתה דורש במרכבה ושכינה עמו ומלאכי השרת מולתם אמתן ואי ארכב על החמור? / דרש ר"א בן ערך במעשה מרכבה וירדה אש מן השמים וסיבבה כל האילנות שבשדה / פתחו כל האילנות ואמרו שירה - 'הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות' עץ פרי וכל ארזים' הללויה / נענה מלאך מן האש ואמר: הן הן מעשה מרכבה / עמד רבי"ז ונשקו על ראשו, ואמר: ברוך ה' אלוהי ישראל מן לאברהם אבינו שיועד להבינ ולחקור וידרוש במעשה המרכבה, יש נאה דורש ואין נאה מקיים, נאה מקיים ואין נאה דורש, אתה נאה דורש ונאה מקיים, שאיך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מלצ"ץ.

כשאנדר דרבייה הג"ל לפני רבי יהושע ששהלך בדרך עד רבי יוסי הכהן, אמרו אף אנו נדרוש במעשה מרכבה, פתח רבי יהושע ודרש, ואתו היום תקופת תמוז היה נתקשרו שמים בעבים ונראה כמין קשת בענן והיו מלאכי השרת מתקבצים ובאים לשמוע ככני אדם שמתקבצים ובאים לראות במזמוטי חתן וכלה.

רבי יוסי הכהן סיפר הג"ל לפני ריב"ז, ואמר: אשרים ואשרי יולדתכם, אשרי עינים שכך ראו, ואף אני ואתם בחלומי מטובים היינו על הר סיני, ונתנה עלינו בת קול מן השמים עלו עלו לכאן, טרקלין גדולים ומצועות נאות ומצועות לכם, אתם ותלמידים ותלמידיכם מוזמנים לכת שלישיית היושבת לפני השכינה.

לפי תנאים שהרצו במעשה מרכבה וגם דרשו לפניהם - רבי יהושע לפני רבי יוחנן בן זכאי, רבי עקיבא לפני רבי יהושע, וחנניה בן חכניאי לפני רבי עקיבא.

ארבעה נמנסו לפרסד (עלו לרקיע על ידי שם) - בן עזאי בן זומא אחר ורבי עקיבא, הזהירם רבי עקיבא כשאתם מגיעים אצל אבני שיש טהור המבהקים כמים צלולים אל תאמרו מים מים יש כאן איך נלך, משום שנ אמר 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני', בן עזאי אומר - ועליו הכתוב אומר 'קרב בעיני ה' המותה לחסדיד', בן זומא ארצין ונמע, אחר קיצץ בנטיעות, רבי עקיבא יצא בשלום.

שאלו את בן זומא אם סירוס מותר בכלל, כיון שאיסורו נכתב אצל מומי קרבן וכלב אסור למזבח, והשיב: כתיב 'ובארצם לא תעשו' - כל שבארצם לא תעשו.

חיגה דף ט"ו. יום ה' פרשת ויקהל * כ"ג אדר א' תשפ"ב

בת"ל - ע"א **שערבא מותרת לכהן גדול**, לא משום שתולים שהיה בקי בהטייה שזה לא שכיח, אלא משום שתולים שנתעברה באמטייה מזרע שירה כחץ.

מעשה ברבי יהושע בן חנניה שהיה עומד על גבי מעלה בהר הבית, ולא עמד בן זומא מלפניו, שאלו רבי יהושע מביה לך טורח, ואמר שצופה היה בין מים העלוינים לתחתונים ואין ביניהם אלא שלש אצבעות, שנאמר 'רווח אלוקים מרחפת על פני המים' - כינה שמרחפת על בניה ואינה נוגעת (אמר רבי יהושע לתלמידיו שערין בן זומא מבחין, שחיי פסוק זה נאמר ביום ראשון והבדלה היתה ביום שני), לרב אחא בר יעקב - ממלא מימא, לרבנן - לומר רבו לחות הגשר, לרוב זוזרא או לרב אסי - כריוח שבין שני בגדים המונחים זה על זה, וי"א כריוח שבין שני כוסות הכפופים זה על זה.

אחד קוצץ במטיעות שקלקל ועיוות כשנכנס לפרסד, ועליו הכתוב אומר 'לא תתן את פיך לחסתי את בשרך', שראה שמיטטון שיש לו זכות שעה אחת ביום ולכתוב לוישב ויחיהם של ישראל, אמר אחר, למדנו שלמעלה אין ישיבה ותחרות ועורף ועיפוי, שמא חס ושולם ב' רשויות יש, הוציאו את מיטטרון והלקוחו ששים מלקות בשוט של אש, על של עמד כשנכנס אחר, ונתנו לו רשות למחוק זכויותיו של אחד.

יצאה בת קול ואמרה: שובו בנים שובכים חוץ מאחר, אמר אחר הואיל ונטרד מעולם הבא אהנה מעולם הזה ויצא לתרבות ידע ותבע זונת, תמהה ואמרה ולא אלישה בן אבויה אתה ששמך יצא בכל הארץ, עקר צנון בשבת ואמרה שהוא אחד.

גם את זה עשה אלה האלוקים: לר' מאיר שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו ברא כנגדו הרים ונגעהו, וליקם ונתרות, אמר לו אחר: ר' עקיבא רבך אמר, ברא צדיקים ורשעים, גן עדן וגיהנום, כל אחד ואחד יש לו חלק בגן עדן וחלק בגיהנום, זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, נתחייב רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנום.

לא יערכנה זהב וזהכיה וזמורותה כלי פז' - לר' מאיר אלו דברי תורה שקשה לקנותם ככלי זהב ופז ונחן לאלבם שחכה ככלי זכוכית, אמר לו אחר: ר' עקיבא רבך אמר, מה כלי זהב וזכוכית שנאשרו של להם קנהן, אף תלמידי חכמה אף שסרת, אמר לו ר' מאיר: חזור בך, אמר לו: ככר מעמתי מאחורי הפרגו' 'שובו בנים שובכים חוץ מאחר'.

מעשה באחר שכבש על סוס בשבת, והיה ר' מאיר מהלך אחריו ללמוד תורה מפיו / אמר לו אחר: חזור לאחריך, שרכב שיערתי בעקבי סוסי תחום שבת, אמר לו: אף אתה חזור בך, אמר לו: כבר אמרת שמעתי וכו', הניסוס בחזקה לבית הכנסת, שאל תתינוק פסוקו, ואמר: 'אין שלום אמר ה' לרשעים', בבית הכנסת אחר אמר תינוק 'כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני', אמר הכנסת אחר אמר תינוק 'ואני שודר מה עשך של תכלשי שני כי תעדד ידך זהב כי קרועי בפור קרועי לישוא תמיץ', וכן אמר ב"ג' בתי כנסיות שבכולם אמרו לו פסוקים מעין אלו, והאחרון אמר הפסוק 'ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי', וכיון שהיה מגמגם שנמע כאומר 'ולאלישה אמר...' "יא שקרעו בסכין ל"ג תיכות ושלחו ל"ג א בתי כנסיות, וי"א שהיה שאילו היה סכין בידו היה עושה כן.

דף ט"ו – ע"ב

כשמת אחר אמרו ברקיע שלא ידונו אותו - משום שעסק בתורה, ולא יבוא לעולם הבא - משום שחטא, אמר ר' מאיר מוטב שידונו אותו ויזכה לעולם הבא, מתי אמות ואלעה עשן מקברו, ואכן כשמת ר' מאיר עלה עשן מקברו, א"ר יוחנן וכי גבורה היא לשרוף רבו, תלמיד אחד היה בינינו ויצא לתרבות רעה ואין כח בין כולנו להביאו לעולם הבא, אם אוחו אני בידו להביאו לעולם הבא מי יקחנו מידי, אמר מתי אמות ואבכה עשן מקברו, ואכן כשמת רבי יוחנן הפסיק העשן מקברו, והמספיד הספידו: אפילו שומר פתח גיהנום לא עמד לפניך רבינו.

בתו של אחר ביקשה מרבי שיפרנסה, אמר עדיין יש מזרעו בעולם? והא כתיב 'לא נין לו ולא נכד בעמו ואין שרדי מגבוריו', אמרה לו: זכור תורתו ואל תזכור מעשיו, מיד ירדה אש מן השמים וסכסכה ספסלו של רבי, בכה ואמר: ומה למתנגים בתורה כך למשתבחים בה על אחת כמה וכמה.

כי שפתי כוהן שימרו דעת ותורה יבקשו מפיחו בן מלאך ה' צבקות הוא' - אם דומה הרב למלאך השם צבקות יבקשו תורה מפיחו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיחו.

רבי מאיר למד תורה מאחר, שמצא פסוק 'הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי' ודרש 'ולא לדעתם', וא' הפסוק 'שמעי בת וראי והטי אזניך ושכחי עמך ובית אביך, וי"א שנהה בתורתו כמו בתמר, שהציוץ נאכל וההרעין נזרק, ודווקא גדול היודע להזיהר שלא ילמד ממעשיו מותר ללמוד ממי שאינו דומה למלאך השם.

אלא גתא אגוז ירדתי לראות באבי הנחל' - נמשלו לתלמידי חכמים לאגוז, שאף על פי שמוכלך בטיט וצבואה על פי מה שכתבו בנימאס, אף תלמידי חכם שסרחד אין תורתו נמאסת.

רבה בר שילא גנש את אליהו, שאלו מה עושה הקדוש ברוך הוא, השיבו שאומר שמעתתא בשם כל החכמים חוץ מרבי מאיר מפני שלמד תורה מאחר, אמר לו: והלא תוכל אל וקליפתו דוק, אמר לו: השתא קאמר, מוזין רבי אומר בזמן שאדם מצטער שכנייה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, אם השם יתיבין מרבי מצטער עד דם של רשעים לך וחומר עד דם של צדיקים שנשפך.

שמואל גנש את רבי יהודה כשהוא בוכה באמור 'איה סופר' (שהיו סופרים כל אמיות בשבתה) איה שוקל (שהיו שוקלים קלות בשבתה) איה סופר את המגדלות, איה סופר את המגדלות באמור (שהיו שונים ב מאות הלכות בגמור באורי בהלכות אהלות) וג' מאות שאלות שאלו דונא והאיתנופל במגדל הפורח באמור, והלא כלל ד' הדיוטות (הם הלכות מוחין) שאלו להם חלק לעולם הבא, ומה יהיה כסופנו, אמר לו שמואל שאלו שיצאו לתרבות רעה היו רשעים קודם לכן.

אחר בא לרבי לך ולא הגינה תורתו עליו - משום שזמר יוניי לא פסק מביתו, שהיה לו להניחו עקב חורבן בית המקדש.

אמרו על אחר - בשעה שהיה עומד מבית המדרש הרבה ספרי מנינת נשור מחיקו.

שאל גינזוס הגרדי את רבי מאיר: האם כל צמר שניתן ליררה של סומקנים עולה לו צבעו, והגמשל, האם כל הלזומים עולה להנין עולה מן החטא, והשיבו: לא אם לא מתלכלך - שיראת חטאו קודמת לחכמותו.